

Kaupan toimialan tulevaisuusselonteon rajauksesta

Oheisena on ehdotusta keskustelun pohjaksi kaupan tulevaisuusselonteon rajaamiseen ja sisältöön. Valmistelussa on hyödynnetty huhti-toukokuun 2020 kirjallisen kuulemisen aineistoa. Kuulemisaineistossa nousi esille erillisten selvitysten ja tutkimusten tekeminen eri aihealueissa sekä yleisiä työelämään liittyviä kehittämissuhteita, joita ei ole mahdollista käsitellä selonteon valmistelussa. Lisäksi huomioitava, että tulevat ostopalvelut ja jatkovalmistelut voivat muuttaa tässä hetkessä tunnistettua. Asiakirjaa on päivitetty ohjausryhmän 24.9. sekä virkamies- ja asiantuntijatyöryhmän 21.9.2020 kokousten perusteella.

1. Selonteon rajaus

Selonteon rajausehdotusta: Selonteko sisältää käsittää kuluttajille suuntautuvan kaupan

- vähittäiskaupan ml. tukkukaupan välinen ketju
 - päivittäistavara- ja verkkokauppa, kivijalkakauppa ja erikoiskauppa

Vähäisempi painoarvo: kirjataan nostot

- tukkukauppa,
- tekninen kauppa (B2B),
- kuluttajien välinen kauppa,
- tuottajalta kuluttajalle kauppa (=D2C),
- autokauppa

2. Kaupan toimiala

Selonteon rajausehdotusta:

- tilanne-, muutos- ja tulevaisuuskuva
 - mm. kansainvälisen kaupan vaikutukset, palvelullistuminen, yritysten moninaisuus, koronan vaikutuksia
 - megatrendit, skenaario sekä kehittämissuhteet
 - uutena megatrendinä: terveys- ja hyvinvointi
- sisältökokonaisuudet
 - digitalisaatio,
 - yritysvastuu, kestävä kauppa ja ilmastonmuutos,
 - kuluttajakäyttäytymisen muutos,
 - aluekehittäminen ja huoltovarmuus,
 - työvoima, osaaminen ja koulutus sekä
 - kilpailullisuus, sääntelyn purku ja yrittäjyyden edistäminen

3. Selonteon sisällöistä ja teemoista

1. Digitalisaatio kaupan alan uudistajana ja globaalikauppa

Selonteon rajausehdotusta:

- digitalisaation vaikutukset toimialalle: digitalisoituminen, robotiikka, tekoäly, automatisaatio jne.
 - verkkokauppa, logistiikka, alan globaali kilpailu
 - kaupan alan työn sisältöjen muutos, työvoiman osaaminen, koulutus
 - asiakasdata
 - reaaliaikatalous, kyberturvallisuus

2. Yritysvastuu, kestävä kauppa ja ilmastonmuutos

Selonteon rajausehdotusta:

- vastuullisuustyö, kestävät valinnat ja eettisyys
 - ml. kaupan ympäristö- ja sosiaalinen vastuu
 - mm. asiakkaiden omien kulutustietojen hyödyntämien itsensä hyväksi (liittyy myös sisältöön: asiakaslähtöisyys ja kuluttajakäyttäytyminen)
- hiilineutraalisuus, ympäristö- ja hiilijalanjälki (ml. vähähiilisyystiekartat), ilmastonmuutos
- ostamisesta ja omistamisesta käyttöoikeuksiin
 - alusta-, jakamis- ja kiertotalous
- HO:n mukaan poistotekstiilien erilliskierrätys käynnistyy Suomessa 2023 loppuun mennessä
- ympäristöosaamisen kasvu kaupan alalla (liittyy myös sisältöön: koulutus, osaaminen)

3. Kuluttajakäyttäytymisen muutos

Selonteon rajausehdotusta:

- kuluttajakäyttäytymisen ja asiakaslähtöisyyden muutokset
 - tarkastelu eri perspektiiveistä ja segmenteistä, kuten eettisyys, kysyntä, eri ikäryhmien väliset erot
 - oman datan hyödyntäminen – kauppa tiedon tarjoajana
 - ostamisesta/omistamisesta käytöstä tai lopputuloksesta maksamiseen
 - asiakaskokemuksen kehittäminen ja johtaminen
 - elintarviketoimiala

4. Aluekehittäminen ja huoltovarmuus

Selonteon rajausehdotusta:

- kaupan alueellinen elinvoimavaikutus ml. kivijalkakauppa
- kaupan ja palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja jakeluverkko
 - kaupungistuminen
 - keskustat, kauppakeskukset, kivijalkakauppa
 - maaseutu ja harvaan asutut alueet

- maaseutukaupat, kauppa monipalvelupisteenä, kyläkauppatuki, osuustoimintayrittäjyys
- kaavoitus
 - elinvoimaisten kaupunkikeskustojen sekä niiden ohjaaminen ja sääntely
- logistiikka
 - logistiikka-, jakelu- ja varastoinnin ratkaisut tulevaisuudessa
- huoltovarmuus
 - päivittäistavara-kaupan toiminnan jatkuvuus ja toimintavarmuus häiriö-, poikkeus- ja kriisitilanteissa
 - elintarvikeketjun keskinäinen riippuvuus huoltovarmuudessa

5. Työvoima, osaaminen ja koulutus

Selonteon rajausehdotusta:

- työvoima
 - työvoiman houkuttelevuus kaupan alalle
 - kohtaanto-ongelma ja osaavan työvoiman saatavuus
 - kaupan työtehtävissä tapahtuvat sisällölliset muutokset
 - työvoiman houkuttelevuus kaupan alalla
 - työturvallisuus

Lähtökohtaisesti ei sisälly selontekoon/kevyempi käsittely

- työehdot, palkkaus, työtuntien turvaaminen lainsäädännöllä
- työn- ja perhe-elämän yhteensovittaminen (perhevapaajärjestelmä)
- työhyvinvoinnin kysymykset, ml. varhaisen puuttumisen malli
- työntekijöiden ja työnantajan väliset keskustelut, kuten osaamiskeskustelut, työolot

Selonteon rajausehdotusta:

- osaaminen
 - työn sisällön muutos, osaamisen jatkuva kehittäminen ja tulevaisuuden osaamistarpeet, ennakointi
 - osaamisen jatkuva kehittäminen
 - mm. digitaidot, ilmastonmuutos
- koulutus
 - digitaalisen kaupan koulutuksen uudistaminen ja lisääminen
 - koulutuksen ennakoitavuus uusiin tehtäviin
 - kaupan alan ammatillinen koulutus, korkeakoulutus, työssäoppiminen ja elinikäinen oppiminen
 - kaupan alan yritysten sekä ammattikorkeakoulujen ja korkeakoulujen välinen yhteistyö, ml. TKI, tutkimuksen lisääminen

6. Kilpailullisuus, sääntelyn sujuvoittaminen ja yrittäjyyden edistäminen

Selonteon rajausehdotusta:

- kilpailuympäristö
 - tasapuolisten toimintaedellytysten edistäminen/epäreilun kilpailuedun poisto
 - sähköverokannan alentaminen Suomessa

- yhteinen arvonlisäverokanta EU:ssa
 - EU:n ulkopuolisten maiden kilpailuedut, kuten arvonlisävero, tullimääräykset, ympäristö- ja työlainsäädäntö vähäisempää, globaalin logistiikan hinnoittelu (UPU-sopimus)
- suomalaisen kaupan kilpailuetujen tunnistaminen
 - Private Label –tuotteet

- **Kaupan toimialan alan sääntelyn sujuvoittaminen**

Huomioidaan selonteossa ottaen huomioon HO –kirjaukset tällä hallituskaudella

- alkoholisääntely
- lääkejakelu
- kaavoitus
- rahapeli
- tupakka

7. Yrittäjyyden edistäminen

Selonteon rajausehdotusta:

- verotukselliset kysymykset
 - ostovoima, energiaverot (=sähkövero), kiinteistövero
- liiketoiminnan kehittäminen ml. rahoitusinstrumentit
- kaupan yritysten kansainvälistämisen vauhdittaminen
- kaupan alalla omistajanvaihdosten edistäminen
- kaupan alalla osuuskuntayrittäjyyden edistäminen